

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 4Cdo/76/2024                   |
| Identifikačné číslo spisu: | 3120204377                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 16.12.2024                     |
| Meno a priezvisko:         | JUDr. Mario Dubaň              |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2024:3120204377.1 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ Z. T., narodenej XX. T. XXXX, J. B. P., W.. B. XX, 2/ Y. T., narodeného XX. Y. XXXX, J. B. P., W.. B.Á. XX, zastúpených spoločnosťou Advokátska kancelária KONCOVÁ & PARTNERS, s.r.o., Trenčín, Kpt. Jaroša 29, IČO: 47 256 907, proti žalovanému L. V., narodenému XX. J. XXXX, W., G. D. XX, zastúpenému advokátskou kanceláriou URBÁNI & Partners s. r. o., Banská Bystrica, Skuteckého 17, IČO: 36 646 181, o uplatnenie nárokov z vád a náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 28C/47/2020, o dovolaní žalovaného proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne z 29. decembra 2023 sp. zn. 6Co/56/2023, takto

### rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Trenčíne z 29. decembra 2023 sp. zn. 6Co/56/2023 a rozsudok Okresného súdu Trenčín z 18. januára 2022 č. k. 28C/47/2020-149 zrušuje a vec v r a c i a Okresného súdu Trenčín na ďalšie konanie.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom pre zmeškanie z 18. januára 2022 č. k. 28C/47/2020-149 žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcom 1/, 2/ sumu 12.990,32 eura s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 12.990,32 eura od 15. júna 2020 do zaplatenia (výrok I.) a žalobcom 1/, 2/ priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok II.). Vec právne posúdil podľa ustanovení § 274 a § 275 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) s tým, že vo veci nariadil pojednávanie na 18. januára 2022 v čase o 8:30 hod. a predvolanie, ktoré obsahovalo aj poučenie o následku nedostavenia sa vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie, bolo právnomu zástupcovi žalovaného doručené 03. novembra 2021.

1.1. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že právny zástupca žalovaného podal 11. januára 2022 žiadosť o odročenie pojednávania z dôvodu kolízie s pojednávaniami vedenými na Okresnom súde Trenčín (sp. zn. 40Odi/1/0021, sp. zn. 32P/167/2021). Prvoinštančný súd prípisom z 13. januára 2022 oznámil právnomu zástupcovi žalovaného, že jeho žiadosti o odročenie pojednávania nevyhovie, aj napriek tomu, že o odročenie pojednávania požiadal pre kolíziu s pojednávaniami vedenými pod sp. zn. 40Odi/1/2021,

sp. zn. 32P/167/2021 s tvrdením, že bol o týchto pojednávaniach informovaný skôr; prvoinštančný súd však zistil, že predvolanie na pojednávanie v týchto veciach mu bolo doručené podstatne neskôr (24. novembra 2021 a 26. novembra 2021) ako predvolanie v predmetnom konaní, a to 03. novembra 2021, ktoré prevzal ako prvé a dva mesiace pred vytýčeným termínom pojednávania; zároveň z webovej stránky <https://urbanipartners.sk/kontakt/> zistil, že advokátska kancelária URBÁNI & Partners, s. r. o. má spolu 9 advokátov a koncipientov a zdôraznil, že pri takomto počte je v možnostiach advokátskej kancelárie zabezpečiť účasť jedného z nich ako zástupcu na pojednávaní. Súd prvej inštancie ďalej svoje rozhodnutie založil na konštatovaní, že 18. januára 2022 o 8:15 hod. žalovaný telefonicky kontaktoval súd a oznámil, že prišiel do styku s pozitívnou osobou a preto sa nezúčastní pojednávania. Na nariadené pojednávanie sa nedostavili žalovaný ani jeho právny zástupca; pred začatím pojednávania bol kontaktovaný právny zástupca žalovaného, ktorý konajúcemu súdu oznámil, že sa na pojednávanie nedostaví z dôvodu, že žalovaný bol v kontakte s pozitívnou osobou, a preto žiada o odročenie pojednávania.

1.2. Súd prvej inštancie akcentoval, že na pojednávanie nariadené na 18. januára 2022 o 8:30 hod. predvolal právneho zástupcu žalovaného, ktorému bolo predvolanie doručené riadne a včas. Predvolanie na pojednávanie obsahovalo aj poučenie o následku nedostavenia sa, vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie. Konštatoval, že právnomu zástupcovi žalovaného bolo v dostatočnom predstihu oznámené, že jeho žiadosti o odročenie pojednávania z dôvodu kolízie pojednávaní nebude vyhovené a že sa pojednávanie uskutoční. Vec ďalej zhodnotil tak, že nakoľko žalovaný pár minút pred pojednávaním oznámil súdu, že sa na pojednávanie nedostaví, lebo bol v kontakte s pozitívnou osobou a nakoľko sa na pojednávanie bez ospravedlnenia nedostavil ani jeho právny zástupca, po tom, čo ho konajúci súd pred začatím pojednávania telefonicky dopytoval, tento oznámil, že sa na pojednávanie nedostaví z dôvodu kontaktu žalovaného s pozitívnou osobou na ochorenie COVID-19. Súd prvej inštancie správanie právneho zástupcu žalovaného kvalifikoval tak, že svoju neúčasť na pojednávaní riadne a včas, vážnymi okolnosťami neospravedlnil, na pojednávanie sa nedostavil, aj keď vedel, že účasť žalovaného na pojednávaní nie je potrebná, pretože nebol navrhnutý jeho výsluch a išlo o prvé pojednávanie.

1.3. Pretože ide o žalobu na plnenie podľa § 137 písm. a) CSP a žalovanému nesvedčí postavenie spotrebiteľa (§ 299 ods. 1 CSP), boli naplnené všetky zákonné predpoklady podľa ustanovenia § 274 písm. a), písm. b) CSP, na základe čoho súd prvej inštancie rozsudkom pre zmeškanie žalobe žalobcov vyhovel. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) uznesením z 29. decembra 2023 sp. zn. 6Co/56/2023 odvolanie žalovaného odmietol podľa § 386 písm. c) CSP, pretože smerovalo proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné (výrok I.). Žalobcom 1/ a 2/ priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (výrok II.).

2.1. V odôvodnení rozhodnutia aproboval postup súdu prvej inštancie, ktorý na návrh právneho zástupcu žalobcov 1/, 2/ rozhodol rozsudkom pre zmeškanie, keď právny zástupca žalovaného neospravedlnil svoju neúčasť na pojednávaní riadne a včas a vážnymi okolnosťami, na pojednávanie sa nedostavil. Doplnil, že pokiaľ by sa právny zástupca žalovaného dostavil na pojednávanie, súd prvej inštancie by rozsudkom pre zmeškanie nerozhodol. V tejto súvislosti rozviedol úvahu, že strana má nepochybne právo byť prítomná na pojednávaní a ak jej vážna prekážka bráni sa zúčastniť, má právo požiadať o jeho odročenie. Výkon týchto práv však nesmie brániť druhej sporovej strane v realizácii jej práva na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty. Táto povinnosť vychádza predovšetkým z čl. 2 ods. 1 CSP, podľa ktorého ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty a ďalej z čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb (viď. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 69/2011).

2.2. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, ktorý správanie právneho zástupcu žalovaného vyhodnotil tak, že neospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní riadne a včas a vážnymi okolnosťami, na pojednávanie sa nedostavil, pričom vedel, že účasť žalovaného na pojednávaní nie je potrebná; ďalej, že ide o žalobu podľa § 137 písm. a) CSP a žalovanému nesvedčí postavenie spotrebiteľa. Správne poukázal na predchádzajúce účelové ospravedlnenie právneho zástupcu žalovaného z dôvodu kolízie, ktoré sa preukázalo ako nedôvodné, kapacitu právnych zástupcov advokátskej kancelárie, pasivitu ako i poučenie o následkoch nedostavenia sa, vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktoré odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP. V konaní došlo k vadám konania zásahom súdu do práva na spravodlivý proces a k nesprávnym procesným postupom súdu, ktorý znemožnil žalovanému, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňoval jemu patriace procesné oprávnenia. Dovolanie uplatnil aj podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP; bol názoru, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

3.1. V prvom rade namietal, že počas konania nebol v postavení žalovaného pasívny, na podanú žalobu reagoval vyjadrením sa k podanej žalobe a namietal legitimáciu žalovaného 2/, čím vyvíjal aktívne iniciatívu vo forme svojej procesnej obrany. Prvoinštančný súd podrobil kritike, že v konaní nepostupoval tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, keď prvýkrát odročil nariadené pojednávanie pre čiastočné späťvzatie žaloby žalobcov, a nepredchádzal zbytočným prietahom a nekonal hospodárne.

3.1. Žalovaný uviedol, že mal v úmysle zúčastniť sa na súdnom pojednávaní 18. januára 2022 bez účasti svojho zástupcu, keďže ten mal kolíziu súdnych pojednávaní, avšak z dôvodu kontaktu s COVID pozitívnu osobou deň pred pojednávaním, túto skutočnosť riadne oznámil ako neprítomnosť na súdnom pojednávaní z dôvodu závažnej prekážky, ktorá v tom čase bola vážnou okolnosťou ako šírenie COVID vírusu. Od 25. novembra 2021 bol vyhlásený „Zákaz vychádzania a núdzový stav“, ktorý trval 90 dní. V prípade podozrenia na COVID-19 alebo pri úzkom kontakte s pozitívnu osobou na toto ochorenie bolo potrebné zostať v domácej izolácii a dodržiavať karanténu; doplnil, že absolvoval aj vyšetrenie NCZI s negatívnym výsledkom odberu, o čom predložil správu z NCZI ako dôkaz ospravedlnenia a nemožnosti účasti na súdnom pojednávaní v predmetnom konaní.

3.2. Mal za to, že vážnosť okolností, pre ktoré sa strana nezúčastnila na pojednávaní je vždy na posúdení (voľnej úvahe súdu), musí však ísť o takú okolnosť, ktorá strane objektívne znemožňuje účasť na pojednávaní. Za vážne okolnosti súdy uznávajú najmä nepriaznivý zdravotný stav alebo úmrtie v rodine. V tejto súvislosti nadviazal na závery z uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 233/2019, že čisto formalistický výklad ustanovenia o rozsudku pre zmeškanie žalovaného nie je žiadúci; to platí najmä vtedy ak súdne konanie trvá dlhšiu dobu, vo veci sa uskutočnilo viac pojednávaní, na ktoré sa žalovaný riadne dostavil, žalovaný nebol v konaní inak nečinný a súd na návrh obidvoch strán vykonal rozsiahle dokazovanie. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutia nižších súdov zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalobcovia vo vyjadrení navrhli dovolanie žalovaného ako nedôvodné zamietnuť. Bližšie rozviedli dôvody, pre ktoré nesúhlasili s dovolacími námietkami; žalovaný ani len neosvedčil pravdivosť svojho tvrdenia, že bol v kontakte s pozitívne testovanou osobou na ochorenie COVID - 19. Ako dôkaz predložil len výsledok svojho negatívneho testu, bez toho, aby označil osobu s ktorou mal byť v kontakte ani výsledok pozitívneho testu tejto osoby. Poukázali na to, že len na základe skutočností, že žalovaný absolvoval test na ochorenie COVID - 19 s negatívnym výsledkom neosvedčuje pravdivosť jeho tvrdení a v súvislosti s predchádzajúcim ospravedlnením právneho zástupcu žalovaného, ktorý sa ospravedlnil z dôvodu kolízie pojednávaní, nemožno vyhodnotiť počínanie žalovaného inak, ako účelové. Javia sa krajne nepravdepodobné tvrdenia žalovaného, že by sa na pojednávaní zúčastnil sám bez svojho

právneho zástupcu, nebyť jeho náhleho podozrenia na ochorenie COVID-19 a to obzvlášť v spore ktorý je takto právne a skutkovo náročný. Upozornili, že žalovaný udelil svojmu právnenému zástupcovi plnomocenstvo (27. júla 2020) v zmysle ktorého je právny zástupca oprávnený poveriť advokátskeho koncipienta, resp. iného advokáta na jednotlivé úkony v prejednávanej veci. Podľa názoru žalobcov za daného stavu, kedy bolo skôr pravdepodobné, že súd pojednávanie na žiadosť žalovaného neodročí (keďže neexistovali dôvody na odročenie pojednávania) sa mal právny zástupca na toto pojednávanie riadne dostaviť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. V hierarchii postupu dovolacieho prieskumu platí, že dovolací súd najprv skúma prípustnosť dovolania z dôvodu znátočnosti a až ak namietaný dôvod podľa § 420 CSP preukázaný nie je, pristúpi subsidiárne dovolací súd k prieskumu dovolacieho dôvodu spočívajúceho v správnosti právneho posúdenia veci (§ 421 CSP). Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd prednostne pristúpil k posúdeniu existencie namietanej vady podľa § 420 písm. f) CSP.

11. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na

predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

12. Podľa § 274 CSP na pojednávaní rozhodne súd o žalobe podľa § 137 písm. a) na návrh žalobcu rozsudkom pre zmeškanie, ktorým žalobe vyhovie, ak a) sa žalovaný nedostavil na pojednávanie vo veci, hoci bol naň riadne a včas predvolaný a v predvolaní na pojednávanie bol žalovaný poučený o následku nedostavenia sa vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie a b) žalovaný neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami.

13. Rozsudkom pre zmeškanie podľa tohto ustanovenia môže súd rozhodnúť v prípadoch, keď už nariadil vo veci samej pojednávanie a žalovaný sa na toto pojednávanie nedostavil. Podmienky normované v tomto ustanovení musia byť splnené kumulatívne. Kontumačný rozsudok podľa § 274 prichádza do úvahy iba v prípadoch, keď sú súčasne splnené všetky podmienky normované jeho hypotézou.

13.1. Napriek zdanlivo jednoznačnému zneniu zákona však automatické vydanie kontumačného rozsudku naráža na ústavné limity práva žalovaného na spravodlivý proces, čo potvrdila už pomerne rozsiahla judikatúra ústavného súdu.

13.2. Ústavný súd judikoval, že všeobecný súd nemôže vydať rozsudok pre zmeškanie automaticky, teda, že nestačí preveriť splnenie formálnych podmienok, ale musí veľmi starostlivo zvážiť s ohľadom na okolnosti daného prípadu, či použitie tohto nástroja nebude neprimerane zasahovať do procesných práv žalovaného. Súd má pristupovať k vydaniu kontumačného rozsudku zdržanlivo. Ak má pochybnosti, teda ak okolnosti prípadu jednoznačne nesvedčia o procesnej pasivite strany, rozsudok pre zmeškanie by nemal vydať. (I. ÚS 233/2019, III. ÚS 373/2020 a sp. zn. III. ÚS 121/2021, podobne aj III. ÚS 354/2021, III. ÚS 89/2021 alebo III. ÚS 288/2021). Porovnaj tiež (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarčinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1122 - 1128).

14. Dovolateľ vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietal, že v konkrétnych okolnostiach veci neboli splnené podmienky na vydanie rozsudku pre zmeškanie podľa § 274 CSP; vadu zmätočnosti videl v postupe súdu prvej inštancie a v nadväzujúcom postupe odvolacieho súdu, ktoré podľa jeho názoru uprednostnili striktný výklad textu zákona pred princípom spravodlivej ochrany práv strany sporu.

15. Vážnosť okolností, ktorými žalovaný ospravedlňuje svoju neprítomnosť na pojednávaní posudzuje súd na základe voľnej úvahy, ktorá však vo svetle judikatúry ústavného súdu nie je neobmedzená; ospravedlniteľnosť dôvodov sa posudzuje veľmi odlišne v závislosti od toho, či sa žalovaný ospravedlnil vopred, alebo až po pojednávaní, na ktorom došlo k vydaniu kontumačného rozsudku. Súd, pochopiteľne, pristupuje k žalovanému podstatne prísnejšie, ak nadobudne presvedčenie, že deklarovaný dôvod nebránil žalovanému oznámiť súdu neúčast' vopred. V takom prípade je dodatočná snaha o ospravedlnenie nevyhnutne poznačená podozrením z účelového konania. Takisto judikatúra Ústavného súdu upozorňuje na potrebu kontaktovať súd v deň zmeškaného pojednávania (telefonicky alebo elektronicky) alebo čo najskôr po ňom a ospravedlniť sa z neúčasti na pojednávaní (napr. II. ÚS 456/2021). Vo všeobecnosti možno konštatovať, že vážnymi okolnosťami sú okolnosti takej intenzity a závažnosti, ktoré znemožňujú účasť na pojednávaní z objektívnych dôvodov (choroba, úraz, úmrtie v rodine).

16. Najvyšší súd je v zmysle čl. 2 a čl. 4 CSP povinný pri svojom rozhodovaní prihliadať na rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít. Medzi takéto authority bezpochyby patrí aj Ústavný súd Slovenskej republiky. Ten v uznesení zo 04. júna 2019 sp. zn. I. ÚS 233/2019 okrem iného uviedol, že „formalistický výklad ustanovenia § 274 CSP, a to, že súd vždy za kumulatívneho splnenia v tomto ustanovení zakotvených zákonných podmienok rozsudkom pre zmeškanie „žalobe vyhovie“, skutočne

nie je žiaduci, najmä, ak súdne konanie trvá dlhšiu dobu, vo veci sa uskutočnilo viac pojednávani, na ktoré sa žalovaný riadne dostavil, nebol v konaní nečinný a súd na návrh obidvoch strán vykonal rozsiahle dokazovanie. Podľa názoru ústavného súdu treba návrh na vydanie rozsudku pre zmeškanie a splnenie ďalších zákonných podmienok podľa § 274 CSP posudzovať vždy aj podľa okolností prejednávanej veci. Napriek kogentnosti ustanovenia § 274 CSP by pri čisto gramatickom výklade a lipnutí na formálnych znakoch vydanie rozsudku pre zmeškanie mohlo znamenať porušenie práva na spravodlivý proces, v neposlednom rade v tom, že pri takomto formalistickom postupe by bolo odopreté strane sporu možnosť podať riadny opravný prostriedok (odvolanie vo veci samej).“

17. V náleze sp. zn. III. ÚS 373/2020 z 29. júna 2021 ústavný súd konštatoval, že „rozsudok pre zmeškanie prispieva k urýchleniu či ukončeniu konania v prípadoch, ak niektorá z procesných strán je v konaní nečinná, no zároveň má voči nečinnnej procesnej strane sankčný charakter, keď v podstatnej miere obmedzuje jej možnosť uplatňovať v konaní jej práva. S ohľadom na túto skutočnosť súd, ktorý rozhoduje rozsudkom pre zmeškanie, musí vždy s ohľadom na okolnosti prípadu uvážlivo posúdiť, či vydanie takéhoto rozhodnutia je na mieste, či jeho vydaním nedôjde k narušeniu procesnej rovnosti účastníkov konania. Z uvedených dôvodov by súd mal pristupovať k uplatneniu tohto inštitútu zdržanlivo a v nejednoznačných prípadoch by k vydaniu rozsudku pre zmeškanie pristúpiť nemal.“

18. V uznesení zo 04. júna 2019 sp. zn. I. ÚS 233/2019 a následne aj v náleze z 21. novembra 2023 sp. zn. IV. ÚS 405/2023 ústavný súd proklamoval: „Vo svojej rozhodovacej činnosti ústavný súd uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Priorizovanie formálnych požiadaviek vyplývajúcich z noriem bežného zákonodarstva (formálne poňatie právneho štátu) môže totiž v konkrétnych súdnych konaniach viesť k rozhodnutiam, ktoré budú v zjavnom rozpore s účelom a so zmyslom príslušnej právnej úpravy a v konečnom dôsledku môžu v súdnych konaniach spôsobiť porušenie práva na spravodlivý proces (III. ÚS 502/2011). V rozpore s požiadavkou materiálnej ochrany práv zo strany súdnej moci môže byť aj príliš formalistický výklad práva, čo môže mať za následok porušenie ústavných princípov práva na spravodlivý proces (m. m. III. ÚS 497/2011)“. Zdôraznil pritom požiadavku uplatňovanú pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov, ktorou je zachovanie spravodlivej rovnováhy pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom oboch strán v spore, t. j. žalobcu aj žalovaného (m. m. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi predovšetkým súdnej ochrany.

19. Ústavný súd rovnako dôrazne odsúdil zneužívanie rozsudku pre zmeškanie na získanie neodôvodneného úspechu v sporoch: „Viac ako na nepriaznivých okolnostiach protistrany by sťažovateľka mala zakladať úspech v konaní na presvedčivosti a dôvodnosti vlastných argumentov a v prípade rozsudku pre zmeškanie počítať s tým, že tento inštitút je určený na prípady úplnej pasivity protistrany, čo zjavne nie je tento prípad“ (III. ÚS 288/2021 ).

20. Vyššie citované závery sú plne použiteľné aj v posudzovanom spore, preto aj dovolací súd prísne posudzuje skrátené formy konaní, ktoré sporové strany oberajú o príležitosť naplno rozvinúť právnu a skutkovú argumentáciu v spore (m. m. sp. zn. 5Cdo/36/2023); zároveň má na zreteli, že inštitút rozsudku pre zmeškanie je procesným nástrojom sporového konania zakotveným v CSP.

21. Po starostlivom zvážení všetkých špecifických aspektov prejednávaneho sporu preto dovolací súd dospel k záveru, že aj keď formálne zákonné predpoklady na vydanie rozsudku pre zmeškanie v zmysle § 274 CSP boli splnené, berúc do úvahy stabilizovanú judikatúru ústavného súdu, vydanie rozsudku pre zmeškanie nebolo adekvátne. Rozhodol tak osobitne so zreteľom na skutočnosť, že žalovaný v konaní pred súdom prvej inštancie nebol nečinný - na podanú žalobu reagoval vyjadrením k podanej žalobe zo 16. júna 2020, namietal pasívnu vecnú legitímáciu žalovaného v druhom rade, tzn. vyvíjal aktívne iniciatívu vo forme svojej procesnej obrany, ďalej, že relevantne a vopred sa telefonicky ospravedlnil z

neúčasti na pojednávaní 18. januára 2022, zároveň vopred a včas, v dôsledku vážnych okolností ospravedlnil neúčasť a dôvody neprítomnosti svojho právneho zástupcu a právny zástupca neodkladne (dodatočne) ospravedlnil svoju neúčasť na súdnom pojednávaní formou písomného ospravedlnenia. Vydanie rozsudku pre zmeškanie nebolo primerané práve z pohľadu celkového pôsobenia žalovaného a jeho právneho zástupcu v konaní. Okolnosti posudzovaného prípadu jednoznačne nesvedčili o procesnej pasivite procesnej strany - žalovaného. Okrem toho, pokiaľ nižšie súdy argumentovali tým, že právny zástupca žalovaného svoju neúčasť riadne a včas neospravedlnil vážnymi okolnosťami, na pojednávanie sa nedostavil, pričom vedel, že účasť žalovaného na pojednávaní nie je potrebná, bol to prvoinštančný súd, ktorý listom z 02. novembra 2021, okrem predvolania na pojednávanie a uznesenia o zastavení konania na základe späťvzatia žaloby žalobcov voči žalovanému 1/, žiadal o zabezpečenie osobnej účasti žalovaného, ktorý mal byť v konaní vypočutý.

22. Bolo preto namieste zvážiť vydanie rozsudku pre zmeškanie citlivejšie, keďže faktické ukončenie konania bez riadneho prejednávania žaloby a bez možnosti podať riadny opravný prostriedok v plnom rozsahu, ako sankcia za len jednu neúčasť na pojednávaní, sa v rámci cit. judikatúry ústavného súdu javí ako nenáležitá.

23. Ako už bolo konštatované, aj dovolací súd musí prihliadať na rozhodnutia najvyšších súdnych autorít a ich použiteľnosti, a keďže z obsahu preskúvaných rozhodnutí vyplýva taká aplikácia ustanovenia § 274 CSP, ktorá je popretím jeho podstaty a zmyslu, ako aj zásad, na ktorých stojí posudzovanie splnenia predpokladov pre vydanie kontumačného rozsudku na pojednávaní, napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu došlo k porušeniu práva žalovaného na spravodlivý proces a zároveň k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 431 ods. 1 CSP v spojení s § 420 písm. f) CSP.

24. Kontumačný rozsudok by vzhľadom na závažnosť zásahu do práva žalovaného na spravodlivý proces mal byť prostriedkom ultima ratio, ktorý by mal súd využiť iba vtedy, ak nemá k dispozícii iné nástroje na zabezpečenie efektívneho priebehu konania, alebo ak tieto nástroje zlyhali.

25. Vzhľadom na zistenie, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne, najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP). V pokračujúcom konaní budú mať žalobcovia možnosť uplatňovať všetky svoje procesné práva, a to aj s prípadným využitím riadnych alebo aj mimoriadnych opravných prostriedkov. Konanie bude pokračovať za zvyčajných podmienok, pričom obe sporové strany budú mať príležitosť byť v konaní činné a svojou procesnou aktivitou dosiahnuť výsledok sporu vo svoj prospech.

26. Ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti znemožňujúcej strane realizáciu jej procesných oprávnení, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší bez toho, aby sa zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (2Cdo/5/2018, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/69/2021, 8Cdo/70/2017). Dovolací súd preto ani v tomto prípade neposudzoval dovolanie z hľadiska prípustnosti (prípadne opodstatnenosti) uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP.

27. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

**Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.